

Vergaderjaar 2018–2019

35 000 XII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2019

Nr. 89

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 juli 2019

Op 29 mei 2019 heb ik uw Kamer geïnformeerd over het vlootvervangingsprogramma (Kamerstuk 35 000 XII, nr. 81). Naar aanleiding van deze brief en de berichtgeving hierover in de media, heeft uw Kamer gevraagd om een brief met aanvullende informatie over de aanbestedingen binnen het vlootvervangingsprogramma.

De Vloot

De Rijksrederij beheert, bemant en onderhoudt schepen voor de Douane, de Kustwacht, het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Rijkswaterstaat. De vloot bestaat uit ongeveer 100 zeegaande en binnenvaart schepen met als taakuitvoering inspectie en handhaving, vaarwegmarkering incidentmanagement en verkeersbegeleiding, waterkwaliteit en -kwantiteit, hydrografisch onderzoek, visserijonderzoek en -beheer.

De economische levensduur van een schip is ongeveer 25 jaar. De gemiddelde leeftijd van de gehele vloot ligt boven de 22 jaar. De vaartuigen die als eerste vervangen moeten worden zijn beduidend ouder (gemiddeld > 30 jaar). De onderhoudskosten stijgen door de hoge leeftijd sterk en de kans op uitval wordt steeds groter. Vervanging van de schepen is noodzakelijk om de continuïteit in de veilige en betrouwbare dienstverlening aan de opdrachtgevers te garanderen. Bij de vervanging van de schepen wordt ingezet op verbetering van de efficiëntie en effectiviteit en op verduurzaming van de vloot.

Een deel van deze vloot is reeds vervangen, voor een ander deel is er vervanging in voorbereiding. In de bijlage is een overzicht gegeven van de vervangingen binnen het vlootvervangingsprogramma.

Multipurpose Vessels (MPV)

Inhakend op de wensen van de klanten van de Rijksrederij en voor een verbetering van de efficiënte inzet van de schepen heeft de Rijksrederij gekozen om een deel van de schepen te vervangen door multipurpose vessels. Deze keuze sluit aan bij de ontwikkelingen in de maritieme sector. Een multipurpose vessel is een schip met een combinatie van meerdere hoofdfuncties (zoals vaarwegmarkering, patrouilleren, meten en visserij-onderzoek). Door het combineren van meerdere functies op één schip kan een schip efficiënter worden ingezet, voor verschillende gebruikers zoals RWS en de kustwacht en voor diverse doeleinden, conform de doelstellingen van de Rijksrederij. In het vlootvervangingsprogramma waren vier verschillende typen MPV voorzien, een MPV-05 (2 schepen), MPV-30 (3 schepen), MPV-midden (2 schepen) en MPV-groot (2 schepen). In de bijlage vindt u een nadere duiding van deze typen. Deze negen schepen vervangen 20 schepen in de huidige vloot.

MPV-30

De MPV-30 is een schip dat zal worden ingezet voor vaarwegmarkeringen en meetonderzoek zoals waterkwaliteit en waterkwantiteit. De MPV-30 wordt ingezet op de grote binnenwateren, de zeearmen, de Waddenzee en de Noordzee tot 30 mijl uit de Nederlandse Kust. In totaal worden drie schepen van dit type gebouwd.

In recente kamerbrieven, voor het eerst in de brief met Kamerstuk 35 000 XII, nr. 68, heb ik u laten weten dat de MPV-30 dieper blijkt te liggen dan geëist. Dit heeft consequenties voor onder andere de inzetbaarheid van het schip en de hoeveelheid lading die kan worden meegenomen. Het schip moet voor de gewijzigde maximale diepgang opnieuw worden gecertificeerd. De verwachting is dat het schip met deze nieuwe certificering voor circa 80% van het vaargebied inzetbaar zal zijn. Op ondiepe wateren (delen van de Waddenzee en Zeeuwse en Zuid-Hollandse wateren) kunnen de schepen de beoogde taken dan niet uitvoeren. Voor deze gebieden zal een deel van de huidige schepen langer in gebruik moeten blijven. Een structurele oplossing, om te zorgen dat het schip minder diep ligt, is het verlengen van het schip. Als uit de praktijk blijkt wat de inzetbaarheid van de schepen is, zal ik besluiten of het noodzakelijk en doelmatig is om de drie schepen van het type MPV-30 te verlengen of dat kan worden volstaan met het verlengen van één of twee schepen om alle beoogde taken uit te voeren.

Heroverweging vlootvervangingsprogramma

In december 2018 heb ik u gemeld dat de Rijksrederij een pas op de plaats doet in het vlootvervangingsprogramma, om zeker te stellen dat de schepen bij oplevering voldoen aan de gestelde eisen (Kamerstuk 35 000 XII, nr. 68). Reden voor deze pas op de plaats waren de eerdere ervaringen met de rigid hull inflatable boats (RHIB's), de recente ervaringen bij de bouw van drie MPV-30 schepen, alsmede het onderzoek van de ADR naar de problemen bij de RHIB's. Tijdens de pas op de plaats heeft RWS reeds verbeteringen in gang gezet. Hier bovenop heeft de ADR in mei 2019 haar aanbevelingen gedaan ten aanzien van het aanbesteden en afstoten van de RHIB's. De aanbevelingen van de ADR waren samen met de ervaringen in het MPV-programma, voor mij aanleiding om de aanbesteding van de MPV-05 en de MPV-midden terug te trekken. Zie mijn brief van mei (Kamerstuk 35 000 XII, nr. 81).

De komende periode beraad ik mij samen met de andere opdrachtgevers voor de Rijksrederij op het MPV-concept. Ik laat onderzoeken of de invulling die de Rijksrederij heeft gekozen met het MPV-concept aansluit bij de ontwikkelingen binnen de scheepsbouw. Tevens laat ik met de ervaringen van nu opnieuw bekijken binnen welke randvoorwaarden het combineren van meerdere functies op één schip mogelijk is. Daarbij laat ik onderzoeken welke combinatie van functies technisch haalbaar is en wat de bouw van een MPV vraagt van zowel opdrachtgevers als opdrachtnemer. Bij dit onderzoek laat ik me ook adviseren door externe partijen zoals het Marin en/of maritieme ingenieursbureaus. Ik zal u eind van dit jaar melden wat mijn bevindingen zijn.

De bouw van de MPV-30 is al ver gevorderd. De ervaringen van de MPV-30 worden meegenomen in de heroverweging op het MPV-concept. De bevindingen zal RWS vervolgens doorvertalen in haar inkoopstrategie, waarbij wordt gekeken naar de aanbestedings- en contractvormen. Ook zullen de bevindingen mogelijk effect hebben op het tempo waarin de schepen worden vervangen en de combinatie van functies op een schip.

Duurzaamheid

Bij het verduurzamen van de vloot is mijn ambitie om op termijn emissieloos te kunnen varen. Dit vraagt om een innovatie op de schepen. Zo gaat de Rijksrederij bijvoorbeeld de (economische) haalbaarheid van alternatieve manieren van voortstuwing en energiedragers – zoals waterstof en batterijen onderzoeken. Op de MPV-30, een schip dat op dit moment wordt gebouwd, worden al innovatieve batterijpakketten toegepast waarmee dit schip deels wordt aangedreven.

Bij iedere innovatie die nodig is om ambities te realiseren maakt de Rijksrederij de afweging tussen de voorgestane verbetering van de schepen, de kosten en de risico's.

Vermeende belangenverstremming

Tenslotte heeft uw Kamer gevraagd om een reactie op signalen van mogelijke belangenverstremming bij de aanbesteding van de MPV's. Ik heb een signaal ontvangen van een mogelijk integriteitsissue in het aanbestedingstraject van de MPV-30. Daarnaast is onderzocht of bij de voorgenomen gunning van de MPV Midden sprake is geweest van mogelijke belangenverstremming. In beide zaken gaat het om de betrokkenheid van een externe deskundige bij de aanbestedingsprocedure.

Bij de MPV Midden is een toets uitgevoerd naar de mate waarin individuele beoordelingen significant afwijken van de consensus score op de EMVI criteria. Daar zijn geen onregelmatigheden geconstateerd in het doorlopen van het beoordelingsproces en was dus geen reden tot nader onderzoek.

Bij de aanbesteding van de MPV-30 is een externe deskundige betrokken, die als mede-uitvinder wordt genoemd in een patent van een specifieke POD-aandrijving met een ingebouwde elektromotor en verdragingskast (onderdeel van de aandrijving van het schip). Door een controller en de vertrouwenspersoon gedragscode publiek, binnen RWS, die vanuit hun functies onafhankelijk zijn, is een onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek naar eventuele onregelmatigheden bij de aanbesteding van de MPV-30 is in de afrondende fase. Er is geen vorm van persoonlijke beïnvloeding geconstateerd in het doorlopen van het beoordelingsproces.

RWS neemt bij aanbestedingsprocedures maatregelen om concurrentievervalsing door voorkennis en/of belangenverstremming te voorkomen.

RWS handelt hierbij volgens de nota Scheiding van belang¹. Bij het inhuren van externe medewerkers wordt standaard een verklaring omtrent gedrag van de Dienst Justitie en een ondertekende geheimhoudings- en integriteitsverklaring verlangd. Bovendien is de Gedragscode Integriteit Rijk onverkort van toepassing op ingehuurde medewerkers.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

¹ <http://publicaties.minienm.nl/documenten/nota-scheiding-van-belang>

VLOOTVERVANGING**Afgeronde projecten**Patrouillevaartuigen

2008–2010 nieuwbouw 10 patrouille vaartuigen (RWS-70 serie) (project gestart door corporate vlootbeheer (RWS) voor oprichting Rijksrederij, afgerond door Rijksrederij).

2009 aanschaf 8 Rhibs patrouille (project gestart door corporate vlootbeheer (RWS) voor oprichting Rijksrederij, afgerond door Rijksrederij).

2010–2012 8 patrouille schepen overgenomen van de KLPD en omgebouwd voor de inzet bij RWS Patrouille.

2019 3 ex KLPD vaartuigen in ombouw.

Cabin RHIB's (Frisc)

De Rijksrederij heeft meegelift op een aanbesteding van de Defensie Materieel Organisatie (DMO). In april 2015 zijn twee snelle vaartuigen opgeleverd en ter beschikking gesteld voor inzet handhaving door de Douane en Koninklijke Marechaussee op de Waddenzee.

Meetvaartuig

De RR Roompot is in 2014 tweedehands aangeschaft, verbouwd en in 2015 ter beschikking gesteld aan RWS voor diverse meetwerkzaamheden (hydrografie en waterkwaliteit) en voert incidenteel taken uit voor LNV (visserijonderzoek).

Visserijonderzoeksvaartuigen

De Tridens heeft in 2015 en 2016 een grote refit ondergaan. Er is onder andere een dropkeel aangebracht t.b.v. akoestisch onderzoek op visserij gebied. Hiermee kan het vaartuig voor de onderzoekers weer goed mee in het vooruitstrevende onderzoek dat gedaan wordt.

De Luctor is in 2015 aangeschaft van een semioverheidsinstelling en na aanpassing in 2016 opgeleverd. Taakuitvoering visserijonderzoek en handhaving.

RHIB's Kustwacht

Naast de twee eerder gemelde RHIB's voor de Barend Biesheuvel zijn in het zelfde aanbestedingstraject ook 2 RHIB's voor de Zeearend en Visarend opgeleverd. Deze 2 RHIB's varen sinds oplevering in 2016 naar tevredenheid van de gebruikers op de Noordzee.

Vaartuig Griend (MPV)

In 2018 is de Griend opgeleverd, een klein schip voor werkzaamheden op ondiepe wateren. Dit vaartuig wordt naar tevredenheid ingezet om voor RWS (markeren) de recreatiebetonning en betonning in natuurgebieden te plaatsen en onderhouden en voor RWS (meten) meetpalen te zetten en meetapparatuur te onderhouden. Regelmatig worden ook vogeltellingen uitgevoerd.

Diverse aanpassingen

Bij de vorming van de Rijksrederij is de taakuitvoering voor meerdere opdrachtgevers in één organisatie ondergebracht. De uit te voeren taken zijn daarna steeds meer gecombineerd op de bestaande vaartuigen. In de afgelopen jaren zijn een aantal vaartuigen aangepast om meer en andere functies uit te voeren dan waar ze oorspronkelijk voor ingezet werden. Zo worden er op de betonningsvaartuigen ook meetonderzoeken voor waterkwaliteit en -kwantiteit uitgevoerd en assisteren ze bij oliebestrijding. Voorbeelden hiervan zijn: het meetschip Zirfaea wordt ook ingezet voor LNV taken, de Asterias voert taken uit voor RWS en LNV (waterkwaliteit/ kwaliteit, perceelbeheer, tellingen). Verschillende

patrouillevaartuigen voeren ook hydrografie taken (minst gepeilde diepte) en soms lichte markeertaken (onderhoud en verslepen kleine boeien) uit.

Lopende projecten

RHIB's RWS Patrouille:

De Rijksrederij gaat 15 RHIB's voor Rijkswaterstaat (Verkeer- en watermanagement Patrouille) aanschaffen ter vervanging van bestaande RHIB's. Hiervoor wordt aangesloten bij een aanbesteding voor RHIB's die door de Politie uitgevoerd wordt. Dit project bevindt zich in de voorbereidende fase. Door een samengestelde werkgroep van de Nationale Politie, de klant/gebruiker VWM Patrouille en de Rijksrederij worden de klanteisen vastgesteld. Het Marin toetst de eisen ten aanzien van stabiliteit en vaargedrag. Voor gunning worden praktijktesten uitgevoerd met de eindgebruikers met in de markt beschikbare RHIB's en worden hierop door het Marin theoretische modelberekeningen uitgevoerd. Hiermee maximaliseren we de kans dat de RHIB's voldoen aan de gestelde eisen.

Douane-vaartuig

Voor de douane wordt een vaartuig aangeschaft voor patrouille/ inspectie-werkzaamheden en duikwerkzaamheden. Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase. Naar aanleiding van de ervaringen met de RHIB's, MPV-05, MPV-midden en MPV-30 wordt extra aandacht besteed aan de klantwensen in het voortraject, wordt kennisuitwisseling gezocht met andere opdrachtgevers (politie) die vergelijkbare vaartuigen uitvragen en worden externe toets momenten ingebouwd.

MPV-30

Rijkswaterstaat heeft opdracht gegeven tot het bouwen van drie identieke multi-purpose vessels (MPV-30). Dit zijn multifunctionele werkschepen, die worden ingezet op de grote binnenwateren, de zeearmen, de Waddenzee en de Noordzee tot 30 mijl uit de Nederlandse Kust. Met de brieven van december 2018 (Kamerstuk 35 000 XII, nr. 68), februari 2019 (Kamerstuk 35 000 XII, nr. 73) en mei 2019 (Kamerstuk 35 000 XII, nr. 81) heb ik u geïnformeerd over verschillende issues, die mede zijn ontstaan door wijzigingen aan het oorspronkelijke ontwerp. Deze wijzigingen hadden vervolgens grotere consequenties dan gedacht. Er wordt gewerkt aan de oplossing van de issues.

Projecten on hold

MPV-05

De MPV-05 zijn kleinere MPV's die op de binnenwateren en tot 5 mijl uit de kust varen. Bij de MPV-05 is na verdere uitwerking van de eisen en enkele toetsen vastgesteld dat de opdracht technisch en financieel niet haalbaar is. Er zijn te veel conflicterende eisen en de raming ligt boven het budget. Om deze reden heb ik de aanbesteding van de MPV-05 teruggetrokken van de markt.

MPV Midden

De MPV-midden betreft schepen met een lengte van 60 tot 65 meter die 200 mijl uit de kust kunnen varen. Deze aanbesteding heb ik teruggetrokken van de markt omdat ik heb geconcludeerd dat niet uit te sluiten valt, dat sinds het begin van de aanbesteding van de MPV-midden keuzes zijn gemaakt, die onder andere niet in lijn zijn met de aanbevelingen van de ADR. Dit, tezamen met de ervaringen van de aanbesteding van de RHIB's en de MPV30, geeft mij op dit moment onvoldoende vertrouwen in een beheerst vervolg.

MPV-Groot (inclusief Interceptor)

De MPV-Groot is een zeegaand schip van ongeveer 80m wat voor de Kustwacht en LNV patrouille- en inspectie werkzaamheden zal uitvoeren en voor Rijkswaterstaat meetwerkzaamheden. Begin 2018 hebben de opdrachtgevers van de Rijksrederij akkoord gegeven op de business case voor de MPV-groot. Het project is in de voorbereidingsfase. De opdracht gevende partijen hebben begrip voor mijn zorgvuldige afweging, maar hebben mij tegelijkertijd gevraagd tempo te maken met name voor de interceptor.